Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE SĄDU (pierwsza izba)

z dnia 20 listopada 2017 r.*

Skarga o stwierdzenie nieważności – Reprezentowanie przez adwokata niebędącego osobą trzecią – Niedopuszczalność

W sprawie T-702/15

BikeWorld GmbH, z siedzibą w Sankt Ingbert (Niemcy), reprezentowana przez adwokata J. Jovy'ego,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez L. Flynna, B. Stromskiego i T. Maxiana Ruschego, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot oparte na art. 263 TFUE żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji (UE) 2016/151 z dnia 1 października 2014 r. w sprawie pomocy państwa SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) wdrożonej przez Niemcy na rzecz Nürburgring (Dz.U. 2016, L 34, s. 1),

SĄD (pierwsza izba),

w składzie: I. Pelikánová, prezes, V. Valančius i U. Öberg (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: E. Coulon,

wydaje następujące

Postanowienie

Okoliczności powstania sporu

1 Nürburgring jest torem wyścigowym położonym na terytorium niemieckiego kraju związkowego Nadrenia Północna-Westfalia, na rzecz którego w latach 2002–2012 przedsięwzięto szereg środków wsparcia, głównie w postaci wkładów kapitałowych, pożyczek, gwarancji publicznych, listów intencyjnych, podporządkowania wierzytelności, czynszu dzierżawnego poniżej stawki rynkowej, zapłaty należności za świadczone usługi oraz wypłaconych subwencji.

* Język postępowania: polski.

2 Wspomniane środki zostały przeznaczone na pokrycie kosztów związanych z budową i eksploatacją obiektów bezpośrednio związanych z torem wyścigowym, przede wszystkim trybun, z budową i eksploatacją obiektów służących promocji turystyki (działalność rekreacyjna, zakwaterowanie, imprezy, obiekty handlowe, restauracje i gry hazardowe), a także z organizacją wyścigów Formuły 1.

3 Środki te pochodziły głównie od niemieckiego kraju związkowego Nadrenii-Północnej Westfalii oraz od kontrolowanych przez ten kraj związkowy podmiotów publicznych, do których należały poszczególne obiekty tworzące kompleks Nürburgring, w tym od spółek Nürburgring GmbH (zwanej dalej „NG"), Motorsport Resort Nürburgring GmbH i Congress-und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH.

4 W dniu 21 marca 2012 r. Komisja Europejska postanowiła o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego przeciwko Republice Federalnej Niemiec w sprawie pomocy udzielonej Nürburgringowi, między innymi w sprawie pożyczek udzielonych przez spółkę NG jej spółkom zależnym, w tym skarżącej, BikeWorld GmbH, dawniej BikeWorld Nürburgring Besitz GmbH (zwanej dalej „BWNB"), później BikeWorld Nürburgring GmbH (zwanej dalej „BWN2"), lub jej poprzednikom prawnym, takim jak Bike World Nürburgring GmbH (zwanej dalej „BWN1").

5 Przedmiotem działalności BWN1 był handel nowymi i używanymi motocyklami oraz promocja turystyki motocyklowej w regionie Eifel. W dniu 6 września 2005 r. BWNB połączyło się z BWN1 przez jej przejęcie. BWNB zmieniło następnie nazwę na BWN2.

6 NG posiadało udziały, kolejno lub równolegle, w kapitale zakładowym BWNB i BWN1, a następnie w kapitale zakładowym BWN2 i skarżącej. NG udzieliło pożyczek swoim spółkom zależnym BWN1, BWNB i BWN2 (zwanych dalej „spornymi pożyczkami").

7 W dniu 15 maja 2007 r. NG sprzedało 49% swoich udziałów w kapitale zakładowym BWN2 Norbertowi Brücknerowi i Jörgowi Jovy'emu. Według skarżącej wartość wierzytelności z tytułu spornych pożyczek została w ramach tej transakcji wyceniona na 0 EUR.

8 W 2008 r. BWN2 zaprzestała prowadzenia działalności na torze Nürburgring.

9 BWN2 zmieniła następnie nazwę na nazwę skarżącej i przeniosła swoją siedzibę do Sankt Ingbert (Niemcy).

10 W związku z udzieleniem przez Republikę Federalną Niemiec dalszej pomocy decyzją z dnia 7 sierpnia 2012 r. Komisja rozszerzyła postępowanie wyjaśniające.

11 W dniu 1 października 2014 r. Komisja przyjęła decyzję (UE) 2016/151 w sprawie pomocy państwa SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) wdrożoną przez Niemcy na rzecz Nürburgring (Dz.U. 2016, L 34, s. 1, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją").

12 W zaskarżonej decyzji Komisja doszła do wniosku, że udzielenie spornych pożyczek stanowi niezgodną z prawem oraz z rynkiem wewnętrznym pomoc, która musi zostać zwrócona.

13 W motywie 226 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że skarżąca jest zobowiązana do zwrotu pomocy, którą otrzymała pod swą obecną nazwą lub poprzednimi nazwami albo którą otrzymali jej poprzednicy prawni w formie spornych pożyczek.

14 Pismem z dnia 5 maja 2015 r. NG zażądało od skarżącej zwrotu kwoty 4 902 275,29 EUR. W dniu 10 sierpnia 2015 r. NG wszczęło przed Landgericht Saarbrücken (sądem okręgowym w Saarbrücken, Niemcy) postępowanie w sprawie zwrotu przez skarżącą kwoty 250 000 EUR przekazanej jej w dniu 4 kwietnia 2007 r. w formie pożyczki z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE oraz art. 107 ust. 1 TFUE. Niezależnie od tego postępowania NG domaga się od skarżącej, z podobnych powodów, zwrotu kwoty 4 652 200 EUR.

Przebieg postępowania i żądania stron

15 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 3 grudnia 2015 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę. Sprawa została przydzielona ósmej izbie Sądu w składzie powiększonym oraz został wyznaczony sędzia sprawozdawca.

16 W dniu 7 kwietnia 2016 r. Komisja złożyła odpowiedź na skargę.

17 W dniu 13 maja 2016 r. w ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał skarżącą do wyjaśnienia związków łączących ją z jej przedstawicielem, J. Jovym, oraz o wypowiedzenie się w przedmiocie dopuszczalności skargi w świetle art. 19 akapity trzeci i czwarty statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

18 W dniu 30 maja 2016 r. skarżąca odpowiedziała, że J. Jovy był jednym z jej dwóch wyłącznych udziałowców, posiadającym 10% udziałów w jej kapitale zakładowym, ale że mimo to w żaden sposób nie uczestniczył w jej działalności administracyjnej i finansowej.

19 W dniu 19 lipca 2016 r. skarżąca złożyła replikę, w której poinformowała Sąd o wszczęciu wobec niej postępowania upadłościowego oraz, powtarzając żądania skargi zmierzające do zawieszenia wykonania zaskarżonej decyzji, wniosła o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie na okres dziewięciu miesięcy.

20 W dniu 22 lipca 2016 r. Komisja przedstawiła uwagi w przedmiocie wniosku o zawieszenie postępowania, w których stwierdziła, że nie ma ku temu powodów.

21 Postanowieniem z dnia 29 lipca 2016 r. prezes ósmej izby Sądu oddalił wniosek o zawieszenie postępowania.

22 W dniu 2 września 2016 r. Komisja złożyła duplikę.

23 W dniu 16 września 2016 r. Komisja poinformowała, że rezygnuje z możliwości przedstawienia swojego stanowiska na rozprawie. Skarżąca nie złożyła wniosku o wysłuchanie jej na rozprawie na podstawie art. 106 regulaminu postępowania przed Sądem w przewidzianym na to terminie.

24 Postanowieniem prezesa Sądu z dnia 12 października 2016 r. niniejsza sprawa została przydzielona nowemu sędziemu sprawozdawcy, należącemu do pierwszej izby.

25 Skarżąca wnosi do Sądu o:

– stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim jej ona dotyczy;

– zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim jej ona dotyczy, do czasu rozpoznania przez Sąd skargi;

26 Komisja wnosi do Sądu o:

– tytułem żądania głównego – odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej;

– tytułem żądania ewentualnego – oddalenie skargi jako bezzasadnej;

– obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

27 Zgodnie z art. 129 regulaminu postępowania przed Sądem Sąd może w każdej chwili, z urzędu, po zapoznaniu się ze stanowiskiem stron głównych, stwierdzić w drodze postanowienia z uzasadnieniem wystąpienie bezwzględnych przeszkód procesowych, które obejmują przesłanki dopuszczalności skargi (zob. postanowienie z dnia 27 marca 2017 r., Frank/Komisja, T-603/15, niepublikowane, EU:T:2017:228, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 W niniejszej sprawie Sąd stwierdza, iż na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i wyjaśnień przedstawionych przez strony w toku procedury pisemnej, okoliczności niniejszej sprawy są wystarczająco wyjaśnione, tak że może wydać orzeczenie bez dalszych czynności procesowych.

29 Bez podnoszenia formalnego zarzutu niedopuszczalności Komisja podniosła w odpowiedzi na skargę oraz w duplice, że w niniejszej sprawie występuje bezwzględna przeszkoda procesowa, polegająca w istocie na tym, że skarga nie spełnia wymogów określonych w art. 19 i 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie, w jakim reprezentujący skarżącą adwokat J. Jovy był jednym z dwóch jej udziałowców, co oznacza, że nie jest on od niej niezależny.

30 Skarżąca przedstawiła swoje stanowisko w przedmiocie tej bezwzględnej przeszkody procesowej w odpowiedzi na pytanie zadane przez Sąd w ramach środków organizacji postępowania (zob. pkt 17 powyżej) oraz w replice. Skarżąca podniosła w tej mierze w istocie, że w chwili wniesienia skargi jej relacja z jej przedstawicielem sprowadzała się jedynie do posiadania przez niego 10% udziałów w jej kapitale zakładowym, przy czym jej przedstawiciel w żaden sposób nie uczestniczył w jej działalności administracyjnej i finansowej, a reprezentuje ją jako jej adwokat, a nie udziałowiec.

31 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z art. 19 akapity trzeci i czwarty statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz z art. 21 akapit pierwszy tego statutu, który na mocy jego art. 53 akapit pierwszy znajduje zastosowanie do Sądu, oraz w szczególności z użycia pojęcia „reprezentowane” w art. 19 akapit trzeci statutu Trybunału, wynika, że strony niebędące państwami członkowskimi, instytucjami Unii, państwami stronami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) innymi niż państwa członkowskie oraz niebędące Urzędem Nadzoru EFTA określonym w tym porozumieniu, które chcą wnieść skargę do Sądu, nie mogą działać same, ale muszą skorzystać z usług osób trzecich, uprawnionych do występowania przed sądem państwa członkowskiego lub państwa będącego stroną porozumienia EOG (zob. postanowienia: z dnia 5 grudnia 1996 r., Lopes/Trybunał Sprawiedliwości, C-174/96 P, EU:C:1996:473, pkt 11 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 16 września 2015 r., Calestep/ECHA, T-89/13, EU:T:2015:711, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 Wymóg skorzystania z pomocy osoby trzeciej odpowiada koncepcji roli adwokata w porządku prawnym Unii, na której opiera się art. 19 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a zgodnie z którą jest on postrzegany jako współpracownik wymiaru sprawiedliwości, którego zadanie polega na zapewnianiu, przy zachowaniu całkowitej niezależności i w nadrzędnym interesie wymiaru sprawiedliwości, obsługi prawnej, której potrzebuje klient (zob. postanowienia: z dnia 5 września 2013 r., ClientEarth/Rada, niepublikowane, C-573/11 P, EU:C:2013:564, pkt 11 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 16 września 2015 r., Calestep/ECHA, T-89/13, EU:T:2015:711, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo). W tym względzie w ramach sporów zawisłych przed sądami Unii koncepcja ta jest stosowana obiektywnie i siłą rzeczy w oderwaniu od krajowych porządków prawnych (zob. postanowienia: z dnia 19 listopada 2009 r., EREF/Komisja, T-40/08, niepublikowane, EU:T:2009:455, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 18 maja 2015 r., Izsák i Dabis/Komisja, T-529/13, niepublikowane, EU:T:2015:325, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).

33 Według Trybunału istota wymogu reprezentowania przez osobę trzecią sprowadza się z jednej strony do tego, że osoby prywatne nie mogą same stawać przed wymiarem sprawiedliwości bez udziału pośrednika, oraz z drugiej strony, że obrona osób prawnych musi być zapewniona przez

przedstawiciela, który jest wystarczająco niezależny od osoby prawnej, którą reprezentuje (postanowienia: z dnia 5 września 2013 r., ClientEarth/Rada, C-573/11 P, niepublikowane, EU:C:2013:564, pkt 14; z dnia 4 grudnia 2014 r., ADR Center/Komisja, C-259/14 P, niepublikowane, EU:C:2014:2417, pkt 25; zob. także postanowienie z dnia 6 kwietnia 2017 r., PITEE/Komisja, C-464/16 P, niepublikowane, EU:C:2017:291, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

34 Potwierdziwszy wymóg świadczenia pomocy prawnej „przy zachowaniu całkowitej niezależności" w celu określenia osobowego zakresu ochrony poufności informacji wymienianych między adwokatem a klientem (wyrok z dnia 18 maja 1982 r., AM & S Europe/Komisja, 155/79, EU:C:1982:157, pkt 24), Trybunał utożsamił tę pomoc z pomocą udzielaną przez adwokata, który strukturalnie, hierarchicznie i funkcjonalnie pozostaje odrębny w stosunku do przedsiębiorstwa, które z tej pomocy korzysta (wyrok z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja, T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287, pkt 168), która to myśl jest istotna również w kontekście reprezentacji przed sądami Unii [zob. podobnie postanowienie z dnia 9 listopada 2011 r., Glaxo Group/OHIM – Farmodiética (ADVANCE), T-243/11, niepublikowane, EU:T:2011:649, pkt 16]. Sądy Unii orzekły ponadto, że adwokat strony w rozumieniu art. 19 akapit trzeci statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub strony nieuprzywilejowanej nie powinien mieć osobistego związku z daną sprawą lub pozostawać w stosunku zależności ze swoim klientem ze względu na ryzyko, że nie będzie on mógł należycie wypełnić swej kluczowej roli współpracownika wymiaru sprawiedliwości (zob. podobnie postanowienia: z dnia 30 października 2008 r., Ortega Serrano/Komisja, F-48/08, EU:F:2008:131, niepublikowane, pkt 35). W szczególności Sąd uznał, że pozostawanie przez przedstawiciela w stosunkach gospodarczych lub strukturalnych z jego klientem nie może być takiego rodzaju, że będzie prowadzić do konfliktu między interesami klienta a osobistym interesem jego przedstawiciela (zob. postanowienie z dnia 6 września 2011 r., ClientEarth/Rada, T-452/10, niepublikowane, EU:T:2011:420, pkt 20).

35 Nałożony przez prawo Unii wymóg reprezentowania stron nieuprzywilejowanych przed Sądem przez niezależną osobę trzecią nie może być zatem postrzegany jako wymóg służący jedynie wyłączeniu możliwości reprezentacji mandanta przez jego pracowników lub osoby pozostające w gospodarczej zależności od niego (zob. postanowienie z dnia 5 września 2013 r., ClientEarth/Rada, C-573/11 P, niepublikowane, EU:C:2013:564, pkt 13). Wymóg ten ma charakter bardziej ogólny, a to, czy jest on przestrzegany, musi podlegać oddzielnej ocenie w każdym konkretnym przypadku.

36 W rozpatrywanym przypadku należy rozważyć, czy relacja łącząca J. Jovy'ego ze skarżącą oraz jego relacja z niniejszą sprawą spełniają wymogi reprezentacji stron nieuprzywilejowanych przed sądami Unii.

37 Panuje zgoda co do tego, że J. Jovy nabył od NG 10% udziałów w kapitale zakładowym skarżącej i że od tego momentu jest on jednym z dwóch wyłączonych udziałowców tej spółki. Z pkt 10 skargi wynika ponadto, że w kontekście transakcji, w ramach której J. Jovy oraz drugi udziałowiec skarżącej nabyli udziały w jej kapitale zakładowym „wartość spornych pożyczek została wyceniona na zero, zaś wierzytelności z ich tytułu zostały zbyte na rzecz jednego z nowych udziałowców w braku jakiegokolwiek innego przydziału, przy czym ów udziałowiec wyraził swą „gotowość do dalszego zbycia ich na rzecz jakiejkolwiek innej osoby".

38 Wynikająca z tego osobista relacja adwokata skarżącej ze skarżącą oraz z niniejszą sprawą na dzień wniesienia skargi powoduje, że zachodzi ryzyko, iż nie będzie on mógł należycie wypełnić swej kluczowej roli współpracownika wymiaru sprawiedliwości.

39 Skarżąca i jej adwokat nie przedstawili żadnych dowodów w odpowiedzi na podniesiony przez Komisję zarzut występowania bezwzględnej przeszkody procesowej oraz w odpowiedzi na pytanie zadane przez Sąd w ramach środka organizacji postępowania, które pozwalałyby wykluczyć istnienie takiego ryzyka w okolicznościach niniejszej sprawy.

40 Przeciwnie, z pkt 8 i 12 skargi wynika, że w niniejszej sprawie takie ryzyko faktycznie istnieje, gdyż J. Jovy łączy swoją sytuację i osobiste interesy, będąc inwestorem i udziałowcem skarżącej, z sytuacją i osobistymi interesami swojej klientki. Otóż w celu zakwestionowania obowiązku zwrotu pomocy, którą skarżąca niezgodnie z prawem otrzymała w postaci spornych pożyczek, J. Jovy twierdzi z jednej strony, że „obecni udziałowcy skarżącej nie są w żaden sposób związani z osobami, które były jej udziałowcami w chwili udzielenia spornych pożyczek". Z drugiej strony utrzymuje, że w chwili zbycia przez spółkę NG należących do niej udziałów w kapitale skarżącej, nie było powodów, aby kwestionować zgodność z prawem udzielenia rzeczonych pożyczek, czy też ich zgodności z przepisami w sprawie pomocy państwa, jako że „w umowie sprzedaży zawartej z NG spółka ta zapewniła nabywców, że »nie otrzymała żadnych subwencji ze środków publicznych«". Wysunięte zastrzeżenia dotyczyły wyłącznie osoby J. Jovy'ego i drugiego udziałowca skarżącej, jako nabywców udziałów posiadanych przez spółkę NG w jej kapitale, i nie dotyczyły skarżącej, której udziały zostały zbyte.

41 Należy zatem stwierdzić, że w chwili wniesienia skargi J. Jovy pozostawał w osobistej relacji ze skarżącą, co oznacza, że nie był od niej wystarczająco niezależny w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 33 powyżej, tak aby mógł ją reprezentować przy zachowaniu całkowitej niezależności.

42 Z powyższych rozważań wynika, że w zakresie, w jakim pismo wszczynające postępowanie zostało podpisane przez J. Jovy'ego jako adwokata skarżącej, niniejsza skarga została wniesiona z naruszeniem art. 19 akapity trzeci i czwarty statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 51 ust. 1 regulaminu postępowania przed Sądem.

43 W konsekwencji skargę należy odrzucić jako niedopuszczalną.

W przedmiocie kosztów

44 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy – zgodnie z żądaniem Komisji – obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (pierwsza izba)

postanawia, co następuje:

1) Skarga zostaje odrzucona jako niedopuszczalna.

2) BikeWorld GmbH pokrywa koszty postępowania.

Sporządzono w Luksemburgu w dniu 20 listopada 2017 r.

Sekretarz
E. Coulon

Prezes
I. Pelikánová